

Fister Mária Magdolna

Lipoxais¹ nyomdokain

Liptói táj a víztározóval

A vidék, ahol járunk, az egykori Turóc-, Árva-, Liptó- és Szepes Vármegye, valamint a Vág völgyének területe, első évezredbeli és korábbi történelmünk legarchaikusabb és legkevésbé feltárt vidéke. Utunk során körbevesznek minket a Magura (!) nevű hegységek: Árvai-Magura, Liptói-Magura, Szepesi-Magura –, valamint a Magura csúcsok: egy mindjárt Turóc bejáratánál Csavajó és Németpróna között (1141m), majd Vágtapolca (920m), és Lomna mellett (1076m), majd Turdossin és Námesztó között egy Magurka csúcs (1107m), Zakopáné és Zuberec között a Witowska Magura (1231m), Zsár fölött szintén egy Magura csúcs (1193), Hági mellett Magura-nyereg (949m),

Részlet a Magyar Királyság vármegyéit bemutató színes térképről 1914-ből

Bártfa és Zboró között a Stebnyici Magura (899m), Alsó Kubin-Párnica mellett Magura csúcs (1259m) s végül Veszele mellett is egy Magura csúcs (1018m) őrzi a táj ősi titkát.

Indulunk Német Próna (Nitrianske Pravno) irányából a turóci vár felé. De hol is volt az a bizonyos turóci vár?

Ma a Znyió-i várromot ismerjük turóci várként. Úgy tudjuk IV. Béla építtette a tatárjárás után. Igen ám, de a muhi csatából menekülő király a turóci várban lel menedéket s pihen egy ideig. Tehát kellett lenni egy korábbi turóci várnak.

A kérdésre a választ A magyar és a testvérnépek őstörténete című könyv, amelyet prof. Cholnoky Jenő, volt kolozsvári egyetemi tanár előadásai alapján prof. Szilvay Gyula a Ziggurat Akadémia rektora írt, valamint Rudnay Egyed Atilla-trilógia I-III. című könyv adja, mely utóbbiról az Ősi Gyökér folyóirat 2007. évi 2-3. számában azt írja, hogy: „**Nem lehet ezentúl magyar történelmet adatainak figyelmen kívül hagyásával írni!**”

Lássunk tehát néhány adatot ebből a könyvből: „nyugati források két honfoglalás kori Magyarországról írnak: egy régiről és egy újról”, vagy „...archeológiai leletek bizonyítják, hogy ez a *türk nép* már régen ott élt.”

A turóci Visegrád (vis- vüs- ősvár) távoli képe

További bizonyságok a szlávokat megelőző magyar személynevek, községnevek, folyó- és hegynevek, valamint dűlőnevek. Az erdélyi székelyekkel közös díszes kapuk és épületformák, a feszes lovasnadrág, a zsinóros menté, az *ősi jogon nemes* községek, melyeket a *Vág völgyi székelyek* laknak. Ez az a terület, mely csak Géza fejedelem idején csatlakozott az országhoz, de bizonyos tekintetben önálló maradt. A teljes királyi fennhatóságot csak Nagy Lajosnak sikerült erre a területre kiterjeszteni. IV. Béla, a tatárjárás utáni rettenetes nyomor ellenére megépítette a znyiói várat. Volt rá oka. Ott állt ennek a területnek a védelmére a Zsiár hegy tetején az egész világ legnagyobb alapterületű magaslati vára, a turóci Visegrád! Míg nem oldottuk meg ezeket a rejtélyeket, honfoglalásunk történetét nem mondhatjuk tisztázottnak.” – zárja gondolatsorát Rudnay Egyed.

A mondott rejtélyek tisztázására nincs lehetőségem, de bemutatom mi látható ma, ezer esztendő múltával ezen a tájon, a honfoglalás előtti régi Magyarország, amelyet Fekete Magyarország, illetve Sziklamező néven is említ egy-egy korabeli forrás, népeinek hitvilágából, szokásaiból, viseletéből, épített

kultúrájából.

Ezen Visegrád szomszéd faluja, Szocóc (Socovce). Mit találunk Szocócon? A Szent Mária Visegrádi Egyházát - így írja Rudnay Egyed is, és így jegyzi a templom előtti tábla is. A Szent Mária Egyház nevét nem találjuk a korabeli pápai tizedjegyzékekben. Valószínűleg azért, mert bár keresztény egyház volt, mégsem tartozott Róma fennhatósága alá.

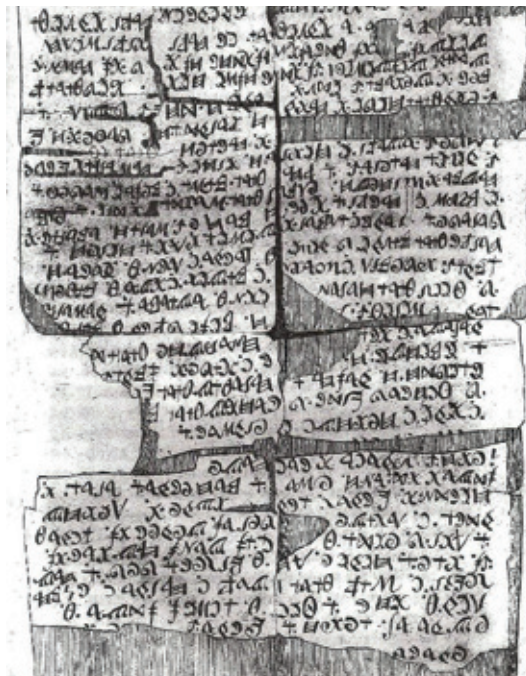
A templom mellett elhelyezett információs tábláról megtudjuk, hogy régi földvár területén épült a XIII. század első felében. 1258-ban, mint Szent Mária Visegrádi Egyházaként említik. Ebben az időben kapja meg a znyióvári premontrei rend. 1321-ben Csák Máté seregei felégetik. Ebből következett arra, hogy el kellett égni az itt őrzött okmányoknak! Miért kellett azoknak elégni? Bizony esetleg feltételezhető, hogy mivel a korabeli hűbéri viszonyok és a római jog alapján kerültek kiállításra, ezért alaposan eltérhettek az ősi, attilai örökségre alapozott székely jogon birtokolt területek tulajdonosi jegyzékeitől!

A Szocóci templom ma

Az egyházak mellett abban a korban, amikor már nem az adott szó, hanem a betű jelentette a perdöntő bizonyosságot, írnoki irodák, hiteles helyek működtek. A királyi kancellária és a római egyház által működtetett ilyen helyeket káptalannak nevezzük. Ezek pontos jegyzéke ismert. Nem tudjuk viszont hogyan neveztük a Fekete Magyarország fejedelemsége által, a Szent Mária Egyház által működtetett hiteles helyeket. Ezen írnoki irodák jegyzékét nem ismerjük. Hogy voltak ilyenek abban bizonyosak lehetünk. Az általuk kiállított dokumentumokból menekülhetett meg az az egyetlen, amelyet Turóci Nyírfakéreg levél néven ismerünk. Jerney János közölte 1840-ben a Tudománytár 120. oldalán. A hozzá írt kiegészítésből kitűnik, hogy Turóc megye nemesi lakosságának magyar anyanyelvű voltát is bizonyítani tudja általa.

Három rovás emlék a Nagymorva Birodalom területéről

A Turóci Nyírfakéreg Levél

Újsághír 2021-ből: A brnói régészek újrajrják a történelmet: „a germán rúnák a legrégebbi ismert szláv írás”² – állítják a VII. századból származó tehéncsonton talált rovásjelek alapján. A lelet Břeclavban, az egykori Leventevár területén került elő.

Leventevár, a mai Břeclav, a Nagymorva Birodalom központi területének – Mikulcsicének (Mikulčice) – a közvetlen közelében, attól mindössze 18 km-re van. A Mikulcsicén feltárt leletekből dr. Fóthi Erzsébet bizonyította, hogy többségében korábbi helyi népesség leszármazottai, akik kis mértékben hozták szláv géneket, de nagyobb mértékben pontuszi szkíta jegyeket viseltek³. Leventevártól 25 kilométerre nyugatra van az a **Nikolsburg** – mai Mikulov -, ahol a Dietrichstein hercegek könyvtárából előkerült a **székely-magyar rovásírás jelkészletének** első ismert jegyzéke.

Kopcsányt, a gyönyörű IX. századi templomot, szintén a Nagymorva Birodalom központi területéhez és kultúrájához, vallási központjához számítják. Évszázadokon keresztül vakolatlan külsővel várta látogatókat.

A községháza által a magyar turisták kalauzolására oda rendelt tisztos helyi nyugdíjas úr látván nagy érdeklődésünket a belső térben feltűnő rovás-karcolatok iránt, felhívta a figyelmünket a kápolna külső falán látható különleges vésetre.

Mára a kicsiny templomot bevakolták. Az embernek óhatatlanul eszébe jut a mondás: Vakulj magyar! Ne láss tót!

A kopcsányi templom

Csak egész közelről látható az ábra

A kinagyított véset

A kinagyított véset II.

Íme a közismert analógia

Menjünk vissza északra Turóc és Árva vidékére. Ott találjuk Turdossinban (Tvrdošín) a gyönyörű fatemplomot.

Az Orava és Oravicza folyók találkozásánál épült városka történelmét kutatva III. Endre oklevelében találtam adatot a város régi nevére: Turz. Igen, az egykori Turócz vármegye ezt a területet is magában foglalta. Turz, Túrócz, Turul... a honfoglalás előtt itt élő hunok otthona – írja Rudnay Egyed az *Atilla trilógia I-III.* c. művében. A város gyönyörű fatemploma mára a világörökség része lett.

A fatemplom a világörökség része

Most római katolikus templom és Mindenszentek tiszteletére szentelték. Korábban a Hétfájdalmú Szűz temploma titulust viselte. A kettő között pedig evangélikus templom volt. Építésetileg eredetileg gótikus, építésének éve 1390. A faszerkezet dendrológiai vizsgálata későbbi, XV. századi építést bizonyított. Festett kazettás mennyezete önmagáért beszél.

Most nem ezzel foglalkozunk, hanem megnézzük az 1875-1923 között Amerikába kivándorolt lakosságról felvett jegyzéket. Megtudjuk, hogy a Turdossinból és mára két csatolt városrészéből Medvedzieből és Krasznahorkáról kivándorlók mintegy 40 százaléka magát magyar nemzetiségűnek vallotta. Arra a következtetésre jutottam, hogy akkor az itthon maradók 40 százaléka is magyar lehetett. Ők nem az állami közigazgatási alkalmazottak, a vasutasok, pedagógusok, köztisztviselők oda helyezett csoportja, tehát eleve a magyar államnyelvet bíró réteg voltak, hanem a korábbi, attilai maradék hunok, székelyek, akik a XIX. század végére, a XX. század elejére a különböző történelmi-gazdasági folyamatok következtében elveszítették a megélhetési forrásukat. Ezért kivándoroltak. Tehát a nyelvhatár a Királyi Magyarország északi országhatára volt!

A kikötőbe megérkező hajóról való leszálláskor a hivatalos szervek felvették a bevándorolni szándékozó emberek adatait, külön rubrikában feltüntetve az állam nevét, ahonnan érkeztek és a nemzetiségüket. Ott, Amerikában, hátra hagyva az otthon melegét és az akkor már dülő pánszláv sovinizmus szorítását kényszerítő körülmények nélkül vallhatták hovatartozásukat a szívük szerint érzett nemzethez. Ide most csak a táblázatok alapján készített összesítést másoltam. A táblázatok megnézhetőek a város honlapján, a város története fejezet alatt.⁴

Az Atilla trilógia I-III. (szerző: Rudnay Egyed, Ősi Örökségünk Alapítvány, Budapest, 2014) egykori hun, székely népessége a XIX. század végén, XX. század elején tengeren túlra kivándorló Árva-megyeyi személyek adatai alapján:

Turdossin összslakossága	1599	
ebből magyar:	150	9,38%
német:	120	
szlovák:	1323	
1875-1923 között összesen kivándorolt:	182	
ebből magyar:	47	27%

1875 és 1910 között összesen kikándorolt: 128. Ebből magyar: 43	33,60%
---	--------

Krasznahorka összlakossága 537
 ebből magyar: 40 0,70%
 kivándorolt: 164
 ebből magyar: 52 31,70%

1875 és 1910 között kivándorolt összesen: 136. Ebből magyar: 51.	37,50%
--	--------

Medvedze Medvegyócz összlakossága 285
 ebből magyar: 15 5,26%
 1875-1923 között kivándorolt: 71
 ebből magyar: 22 31%

1875 és 1910 között kivándorolt összesen: 51. Ebből magyar: 20	44,44%
--	--------

Összesítés a három községből 1910-ben
 Összlakosság: 2421
 ebből magyar: 205 8,47%

1875-1923 között	kivándorlók	népszám- lálás	összesen
kivándorolt: 417 ebből magyar: 121 29%	29+	8,47 =	37,47

1875-1910 között	kiván- dorlók	nép- számlálás	össze- sen
kivándorolt a három községből összesen: 128+136+45=309 ebből magyar: 45+51+20= 114 36,90%	36,9 +	8,47 =	45,37

Feltételezzük, hogy számarányában azonos volt az itthon maradó lakosság összetétele, mint a kivándorló lakosság nemzetiségi összetétele.

Ennek alapján feltételezhető, hogy a kiegyezés után, a monarchia utolsó évtizedeiben, 1910-ig, illetve Csehszlovákia megalakulása utáni pár évben, Árva megyében, Turdossinban, Krasznahorkán és Medvedzében (mára Turdossin csatolt községei) a lakosság 30-45 százaléka magyar lehetett, ennek egy része a honfoglalás előtti hun, székely népesség maradéka lehetett.

A vizsgált területen a 2021-es népszámlálás alapján nincs statisztikailag kimutatható számú magyarság.

Megjegyzés: A fenti táblázat *A Történelmi Magyarország Atlasza és Adattára* - 1914 alapján készült, az 1910-es népszámlálás adatait használva, kiadta Talma Kiadó Pécs 2005, valamint Turdossin (Tvrdosín, SK) város honlapján található adatokból készült. Kidolgozta: Mgr. Fister Mária Magdolna 2023. január 25.

A történelmi Magyarország északi határán maradvá érdekes a sokunk által felkeresett **Oráwka, Kisárva** falu ékszerdoboz szépségű temploma.

„A Fekete Árva folyó völgyében 1685-ben a Thurzó grófok árvai uradalmának részeként létesült a község. A falut a zywieci születésű Jerzy Wilga alapította, aki a falu első bírása is volt. A helyi mélyen vallásos lakosság részére már 1650-ben megalakították a plébániát. Az első, mai is álló templomot 1651-ben építették, kópárkányzaton álló, vörösfenyőfa gerendákból ácsolták a helyi mesterek, a művük csodájára messze földről járnak. Ma ez a környék leghíresebb műemléke. A templom legfőbb érdekessége és különlegessége, hogy ugyan Oráwka a történelmi Magyarország egyik legészakibb faluja volt, mégis itt található a magyar szentek és boldogok legnagyobb templomi, népi festésű szentkép gyűjteménye.”⁵

A terület történelmével ismerkedve megtudjuk, hogy bár a falut csak 1685-ben létesítették, telepések által, de a helyi mélyen vallásos lakosság már 35 évvel korábban megépítette a templomát. Pont olyanra, pont úgy, ahogy az erdélyi székelyek is építették a templomukat.

Hát persze, hogy olyanra és úgy, amikor ők is, az őslakosság is, akikre rátelepítették Zywiec környékéről és Podhaléból a lengyeleket őshonos hun, székely eredetű volt! S hogy túléltek, azt bizonyítja a Thököly Imre idejétől a nagyságos vezérlő fejedelem II. Rákóczi Ferenc idejéig tartó folyamatos háborúskodás, amikor a császári csapatok gyűjtogattak, öldököltek, pusztították a lakosságot.

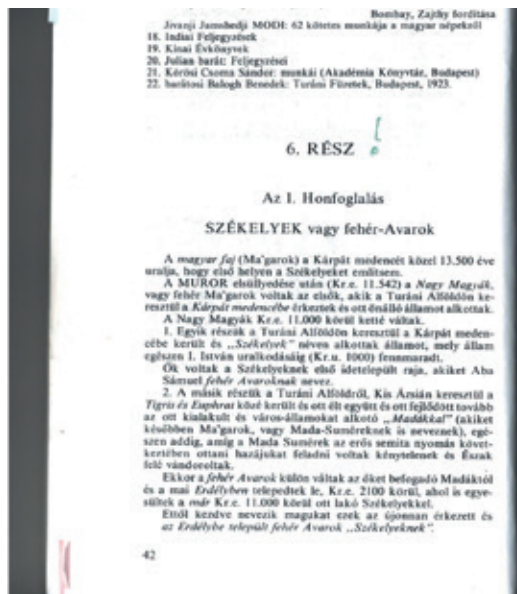

A betelepített soltészek természetesen a császári csapatokat támogatták, ezért magyar nemességet kaptak. Hogy ez így is lehetett, azt csak az érti meg, aki túlélte Csehszlovákiában az 1945-1948 közötti hontalanság éveit, amikor rólunk ugyan úgy nem szóltak a hírek, ahogy az orávkai őslakos székelyeket sem emlegeti a történelem, csak az eseményekből lehet következtetni arra, hogy mi is történhetett s miért.

A Vág völgyi székelyek

Véletlenül derült ki, hogy voltak.

Kortársunk Gondos Béla, akit kirándulásszervező és könyves emberként tartunk számon, de sokkal több annál, „tudta”, hogy hol kell keresni őket. Már több éven át szeretnénk volna megnézni a **pozsonynádasi** (Trstín) Árpád-kori templomot. Azt amelyik a temetőben épült. A helyi plébános mindig eltanácsolt minket. Aztán új plébánost kapott a falu, aki szívesen kinyitotta számunkra az ódon kaput, és ő maga ismertette a templom történetét. Ebből tudtuk meg, hogy azt a templomot a környék székely lakosai építették. Hogy ott az egész vidéken – karjával körbe mutatott a tájban – korábban székelyek éltek. Úgy háromszáz évvel ez előtt. Akkor új lakosság érkezett a faluba, ők építették, immáron a faluban az új templomot. Ez a régi templom most ra-

délyben.
 Ezek zsejve tehát mai Magyarok (Magyok) és a velük testvér fehér-Avarok (Székelyek) vagyunk a Kárpát medencében az „első-
 -lakók”.
 Előttünk is más népek nem laktak.
 Egyéb Magyar, Maza, Ma'gar és Madai törzsek K.e. 11.000 óta szónen letelepedtek a Don-Kárpátok-Adria-Fekete Tenger térségbe, ahol szónen őndülő és független államot alkottak. Ezekről később még majd részletesen fogok szólni.
 Ez volt tehát az „első Honfoglalás”.

a.) A „Vágvolgyi Székelyek”

Ezek a „vágvolgyi” székelyek, illetve fehér-Avarok a K.e. 11.000 körül ideleplett honfoglalás Karmagytól egészen agó le-
 származottak, akik K.e. IV. századól ugyancsak települt „DÁK” (vagy Dák), Avar és Hun keverékből „TUDUN” néppel egyesült és vele egy őndülő néppel olvadt össze és a Vág völgyéből kiindulva benepesítették az egész Felvidéket és Erdélyt.
 Az agy megerősödött Székelyek a Felvidéken és Erdélyben magas szónen való állami életem éltek és nagy műveltséget értek el.
 Rovátírásuk mind a mai napig fennmaradt.
 Sajnos, ironi (róvák) emlékeket a későbbi keresztény (szék, germán) hittérítők, most nemkívánatos örökök termékeket, elpusztították.
 A Tudun néppel megerősödött székelyek első ismert vezére Szobozsól fia „BEGIMÉLÉ” volt.
 Ők alapították a Vág-völgyi „szemes községet”. A földiak hosszú vadászatot viseltek. Az újabb archeológiai ásatások sok emléket hoznak napvilágra, melyek mindegyike tovább fejlettek viselt.
 Székely műveltségük a nyomai itt még sem találhatók.
 Ez a MAGYA eredeti székely nép K.e. 11.000-tól kezdve tehát „őj jogom” birtokos a Felvidéket egészen K.u. 1.000-ig tehát I. István (Vajk) királyig.
 I. István, hogy az általa behozott és erőszakkal fejlesztett keresztény vallást védje, számos fogvatartott hozott be az Országba, akiknek jatanéval a székelyek által értett birtokokat adományozta.
 A lakozó székelyeket pedig telepítette Erdélybe és Biharba, az ottlakó székelyhez.
 Tulajdonos részük azonban a Kárpátok bércei közt menekült és ott alapított újabb községeket.

Részlet Szilvay Gyula: A magyar és a testvérnépek őstörténete c. könyvből ⁶

vatalozóként szolgál. Csoportunk búcsúzóul a templomban elénekelt a régi székely himnuszt, az „Ő én édes Jó Istenem” kezdetűt és megértettük, hogy a faluból jelen levő templománya szeméből miért ömlik a könny. A nagymamája jutott eszébe. S tán a magyarsága, és az elfeledett nyelv. Megértettük a temető régi sírjain a magyar neveket. Megértettük a gondozatlanságukat. Megkérdeztem a plébánost, hogy ő honnan származik? Elmondta, hogy Kelet-Szlovákiából, a ruszinok közül. Megértettem, hogy miért mondta el mindezt. A Kijevben megkötött szövetség akkor és ott Pozsonynádason még élt!

2006-ban, ottjártunkkor még nem volt a birtokomban sem a Cholnoky- Szilvay-könyv, sem az *Atilla – Trilógia I-III*. 2006-ban még nem tudtam, hogyan mondják szlovákul azt, hogy székely! Mert addigi életem folyamán székelyekről csak és kizárólag Erdély vonatkozásában hallottam. Azért hozom mindezt nyilvánosságra, hogy a gyermekeink, unokáink úgy nőjenek fel, hogy tudván tudják, hogy igen, a Kárpát- medence északi része is az első évezred második felében, a Honfoglalás előtt és még utána is, egészen a Rákóczi-szabadságharc leveréséig, de még utána is folyamatosan csökkenő, de jelentős számaránnyal székelyek, hunok, kunok, besenyők, akik mindannyian magyarok, által lakott hely volt!

Pozsonynádasszomszéd települése **Dejte** (Dechtice). Tehát, az előbbi-

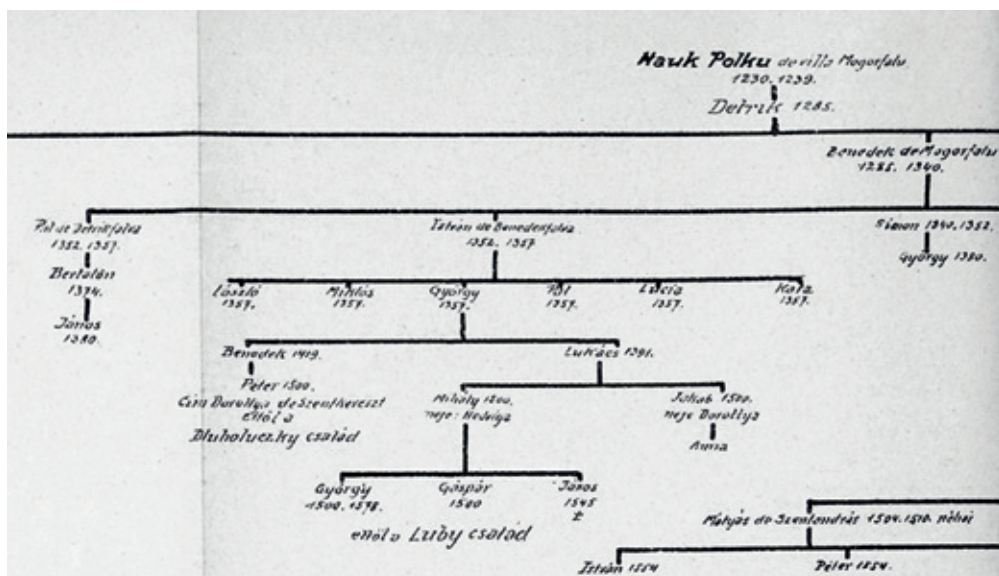
ek tanúsága szerint, ott is székelyek éltek. Ennek a temetői korhadó fakereszteken kívül is maradt nyoma. Ez a szép kis freskó.

Igaz, eltörpül a fölötte látható méretesebb mellett, ezért gyakran le is marad a képről. Mi most ide tesszük. Bizonyágtételül. Ahogy a Csíki Székely Krónikából megtudhatjuk, a Kisjézus bizony itt, a Kis-Kárpátok és a Vág között is a székelyek kupájából születik!

Vissza Liptóba

Tóth Gyula blogjában, a maghreb.hu-n hiteles adatokra hivatkozva arról olvashatunk, hogy Attila egyik fia jelentős szerepet játszott a szigetország, Anglia történelmében. Azt már én teszem hozzá, hogy akkor válhatott a magyar „hon” szavunk angol „home”-á és a turul- sólyom angol „hawk”-ká. Ez a szigetországból visszatelepülő, Attila-utód nemzetség viselhetett jelzőként, családnévként, életútjára való utalásként a „hawk” előnevet. Írásmódban ez változhatott az évszázadok folyamán a szókezdő „H” betűből „CH”-vá, s ebből a mai magyarban „Cs” kiejtésűvé. Tehát akár így is alakulhatott a Chák nemzetség név, akik itt éltek Attila halála és Árpád bejövetele közötti időben a Kárpát-medencében, annak északi részén, feltételezésem szerint minden bizonnyal. Krónikáink és genealógusaink a honfoglalás idejétől ismerik a Chák nemzetség alakulását. Ez a Hawk/Hauk írásmód és eszmefuttatásom az Attila halála és a honfoglalás közötti időre vonatkozik. A Chák nemzetséget Krónikáink, mint Turul-nembélit ismerik.

A Turul-Sólyom-Hawk-Hauk-Chak betűsor és gondolatsor bizonyítására most itt álljon csak a Vitéz Horánszky Pál által összeállított dolgozat 1934-ből, a Benedekfalvi Detrich család leszármazásáról, amelyben az első ismert őst Hawk Polku néven tünteti fel.

Vitéz Horánszky Pál, a Magyar Heraldikai és Genealógiai Társaság tagja által összeállított leszármazási tábla megtalálható a Matica Slovenská digitalizált adatbázisában.⁷ Ebből megtudjuk, hogy az első adat 1230-ból van, átíratban. Arról szól, hogy II. Endre ezen Hawk/Hauk Polku(Palkó)-nak Liptó területén egy üres telket – melyen valamikor Mogerfalu állott –, ad a hozzátartozó erdőkkel és rétekkal.

Itt most közzé teszem az egykori Mogerfalu/Magyarfalu – mai nevén Uhorská Ves – legkorábbi ismert községi pecsétjét:

A köriraton belül a cölöphíd⁸ mellett nyúlánk topolya-fenyő látszik. A cölöphíd ma is meg van. Átkelhetünk rajta. A hagyományait megbecsülik, megtartják, megőrzik. Szeretve tisztelik. Az anyanyelvük és a nemzettudatuk változott. Írással ezt nem vitatom.

Ide teszem a Győrben, a mélygarázs megépítése előtti ásatások által feltárt leletekről készült képeket:

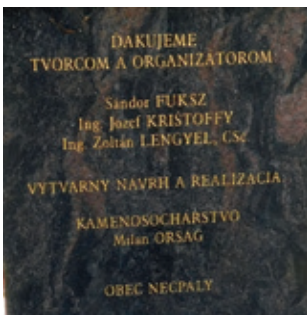
Tagadhatatlan a hasonlóság!

Ez a győri az avar örökségünk.

A magyarfalui tán Lipoxaisz ügyeskezdő szkíta népének kézműves öröksége. Mára szlovák büszkeség, akik tudják, becsülik, tisztelik ezt a hagyományt. A 180 cm hosszú DNS-láncon bizony sokféle ős kaphat és kapott is helyet!

Rudnay Egyed sokszor hivatkozott könyvéből¹⁹ tudjuk, hogy az Árpádékat behívó, elébük kimenő nemzetségek közül több a harcok folyamán elesett, így az eredeti tulajdonosok területei a visszajövetel után üresen maradtak. Hawk Polku lehetett egy az Attila örökséget joggal bíró nemzetségek közül. Tudhatta pontosan, hogy az a terület, amelyet Mogerfalunak hívtak 1230-ban, az az ő valahányadik unokatestvéreinek az egykori birtoka volt, de aki elesett tán éppen a honfoglalás körüli harcokban. Tudhatta azt is, hogy a régi jog, a székely jog alapján azt ő örökölné. Tudhatta azt is, hogy a Magyar Királyság területén megbízható módon nem volt érvényes a régi székely jog. Majd jó száz év múlva Nagy Lajos király kihirdeti az „ősiség törvényét”, de most még csak 1230-ban járunk. Kétféle jog van érvényben. Az egyiket elismerik, a másikat nem. Mint napjainkban, ha felveszem a magyarországi állampolgárságot akkor elveszítem a hazait (szlovákiait)!? Hasonló jogi zűrzavarok lehettek abban az időben is. Ezért Hawk Polku jobbnak látta a királlyal megerősíttetni a tulajdonához való jogot. Ezt a vitészségével érthette el. Azzal nem volt gond, hiszen harcos székely volt! Ezért csatlakozott II. Endréhez a Szentföldi hadjárat idején és után. Odaadó vitészségével kitüntette magát és elérte a célját. A Magyar Királyságban érvényes római jog szerint is tulajdonosa lehetett annak, amit a székely jog szerint is birtokolt. Hogy így lehetett, arra abból következtettem, hogy testvérei, unokatestvérei, más Attila- leszármazottak nem háborgatták őt birtokában.

Lipoxaisz nyomdokain járva utunkat ott fejezzük be, ahonnan indulunk: Turócbán. Még hozzá szintén az egyik kedvelt és ismert faluban: Necpálon (Necpaly). Szívmelengető érzés megállni és leülni a főtéren az árnyas fák alá, oda, ahol a község az alább látható emlékművet állíttatta. Ebből tudhatjuk, hogy otthon vagyunk.

Az emlékmű hátlapján olvasható felirat: Köszönjük Fuksz Sándor, Ing. Jozef Krištoffy, Ing. Lengyel Zoltán CSc. alkotóknak és szervezőknek. Képzőművészeti tervezés és megvalósítás: Milan Orság Kőfaragóműhelye Necpál Község

Petőfi Sándor méltó emlékművet kapott Nécspál község főterén.

Necpál másik nevezetessége az értékes freskókat rejtő Szent László titulusú templom padlástere. Ezekből válogatunk. Elsőnek mindjárt egy különleges fejviseletben reánk tekintő szép hölgy következik, amely kép Turócz megye egykori hun-székely-magyar népének emlékét idézi.

Feltételezhetően a Szent László legenda leányrablási jelenetéből maradt meg napjainkig ez a gyönyörű kép. Az alábbi rajz pedig Magyar Adorján A Csodaszarvas című művének 233. lapjáról való. Számunkra a hasonlóság egyértelmű. Amiből következik, vagy következhet, hogy akik azon a tájon – az

egykori Turóc és Liptó környékén –, valaha laktak, ilyen fejviseletet hordhattak. Hogy ott magyarul beszélő népesség (is) lakott abban az időben, amikor a freskó készült, (XIII-XIV. sz.) arról nincs adatunk, de a viselet arra utal, hogy igen, lakott! A falkép készítői is, a templomlátogató hívek is tisztában lehettek a viselet-darab jelentésével: Bíbor.

“Bíbor régi nyelvünkben és a népben némely helyen ma is, nem pirosat hanem hófehéret jelentett. ... Amit ma bíbornak nevezünk, annak régi neve bárson = tűzszín, parázs-szín volt.... Ezért nevezi népünk a fehér menyasszonyi fátyolt is bíbor-nak. (Lásd: Malonyai Dezső: „A magyar nép művészete”, IV. kötet 82-84. oldal.) ... Ez egy hosszú, igen finom, fátyolszerű vászondarab („sál”), amelyet a fejre tekernek úgy, hogy az áll alatt is legalább egyszer átmenjen¹⁰

Itt most megszakítjuk az Attila

halála és az Árpád-kor idején a Kárpát-medence északi részén élő hun, székely lakosság máig tapasztalható nyomainak ismertetését. Ebben a témában további adatokat közlünk a Mátyusföldi kristály rügyek titkok ösvényén III. c. könyvünkben.

Tesszük mindezt azért, hogy egy pillanatra megfogjuk őseink felénk nyújtott kezét. A korhadttá vált sírok között járva nyújtották felénk kezüket és mi hiába lapoztuk a történelemkönyveket, nyomaikat a győztes tolla kitörölte. Most lehetőségünk van megfogni azt a felénk nyújtott kezét és elmondani, feltárni, leírni és közre adni, hogy így volt, így is lehetett! Utunk során a necpáli templom padlásteréből a népmesék és Szent László Szög nevű, ember szemű, táltos lova kísért. Kísérje a kedves olvasót is!

A felvételeket dr. Kálmán Flóra, Horváth Zoltán György és a szerző készítette.

Kérem az Istenanyát, hogy
e kicsiny munkám háza falát kiapiszgálná!

Végjegyzet

1. Targitaosz szkíta király egyik fia volt Lipoxaisz. Tőle származhatnak a liptói szkíták és a táj elnevezése
2. https://praguemorning.cz/oldest-slav-script/?fbclid=IwZXh0bNhZW0CMTAAAR26Xlp9QcEKVZMsaVDkRZp39zqWqMQbQq bOnO5xOGnqvX2uDxFfcNKqLw_aem_ARohGVJeoxFZ528OR4S36Rpa550zqkO4Pv2PT 0AxdDdV2o2_nd90p4kOvyMPPUQMxOCWBjAT8AdSI3jgDHnLRO
3. Az Avicenna Közel-Kelet Kutatások Intézete Évkönyve 2013-2014, Piliscsba 2015
4. <https://www.tvrdosin.sk/mesto/historia-mesta/historia-kralovskeho-mesta/>
5. <https://jezsuita.hu/az-orawkai-magyar-szentek-temploma/> 2023.01.25. 3,39h
6. Részlet Szilvay Gyula: A magyar és a testvérnépek őstörténete c. könyvből
7. https://content.slovakiana.sk/filesserver/public/doid=doid-11pbk/contentpdf/vtls001386187_P.pdf
8. A rózsahegy (Ružomberok) Liptói Múzeum gyűjteménye
9. Atilla-trilógia I-III.
10. Magyar Adorján: A Csodaszarvas, Magyar Adorján Baráti Kör kiadása, 233. oldal

Pályái

Fister Mária Magdolna

1974-1991 között a pozsonyi Hét c. képes kulturális hetilap szerkesztő riportereként bejárta, megismerte az akkori Csehszlovákia magyarok által lakott területét, tevékeny résztvevője és tudósítója volt a kulturális élet történéseinek. Közben Prágában, a Károly Egyetemen szociológia szakon diplomázott.

Két és fél évtizede foglalkozik a kárpát-medencei népek ókori és középkori – olykor prehisztorikus kori – szokásainak, magatartásmintáinak, értékrendjének, hitvilágának esetenként ezekben gyökerező, mai életünkben is meglévő, azonosítható, gyűjtött néprajzi anyaggal- és történelmi dokumentumokkal adathozható, olykor napjainkig továbbélő hagyományainak felismerésével, további kutatásával, ezek továbbadásával. Elsősorban a szülőföldjét fürkészi, a Mátyusföld és a Csallóköz területén kutat, keres, majd Dél Morvaországtól az egykori Sáros- és Zemplén Vármegyék északi határáig-, illetve a moldvai csángóig is eljuttatta a téma. 2005-ben adta ki első könyvét Dobszerda címen, majd 2015-ben megjelent a TITKOK ÖSVÉNYÉN sorozat első kötete az Alagutak balladája. Ezt követte a 2023-ban megjelent Jóslat a kápolna falán. Jelenleg kiadásra vár a sorozat harmadik kötete a Mátyusföldi tükörcserepek.

Írásai nem tudományos dolgozatok, de tudományos igényességgel készültek. Műfajuk riport – nagyriport. Szereplői bár nem szólalnak meg de tetteik, az anyagi kultúra megmaradt darabjai beszélnek helyettük. A felölelt időtáv 7-8 ezer év. Épp úgy, ahogy a riport kötelezően tartalmaz valóságelemeket, úgy ezen „riportjai“ is írott és tárgyi dokumentumokra támaszkodva mondanak ki formális logikai következtetéseket.